

Toetsing Wet natuurbescherming

in verband met de voorgenomen werkzaamheden ten behoeve van de kadeversterking van de Pekel Aa, Rensel en het Winschoterdiep

Rapport 2017-036

J.H. van der Heide

koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

Toetsing Wet natuurbescherming

in verband met de voorgenomen werkzaamheden ten behoeve van de kadeversterking van de Pekel Aa, Rensel en het Winschoterdiep

Rapport 2017-036

J.H. van der Heide

bezoekadres	oosterweg 127 Haren
postadres	postbus 111 9750 AC Haren
telefoon	050 8200018
telefax	050 8200013
email	info@koemanenbijkerk.nl
website	www.koemanenbijkerk.nl

Colofon

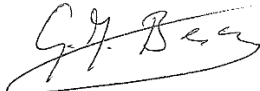
Opdrachtgever	Waterschap Hunze en Aa's, Postbus 195, 9640 AD Veendam
Titel	Toetsing Wet natuurbescherming in verband met de voorgenomen werkzaamheden ten behoeve van de kadeversterking van de Pekel Aa, Rensel en het Winschoterdiep
Auteurs	J.H. van der Heide
Datum	17 mei 2017
Pagina's (inclusief bijlagen)	33
Projectnr	2017-093
Rapportnr	2017-036
Status	Definitief
Akkoord	G.J. Berg (adviseur ecologie)
Paraaf	

Foto omslag: aanzicht op de Beertsterbrug

Deze publicatie kan geciteerd worden als:

van der Heide JH (2017) Toetsing Wet natuurbescherming in verband met de voorgenomen werkzaamheden ten behoeve van de kadeversterking van de Pekel Aa, Rensel en het Winschoterdiep. KenB rapport 2017-036. Koeman en Bijkerk bv, Haren.

© Koeman en Bijkerk bv / Waterschap Hunze en Aa's

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Koeman en Bijkerk bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Koeman en Bijkerk bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Koeman en Bijkerk bv; opdrachtgever vrijwaart Koeman en Bijkerk bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

COLOFON	3
SAMENVATTING	7
1 INLEIDING	9
1.1 Achtergrond	9
1.2 Doel	10
1.3 Opzet	10
1.4 Verantwoording	10
2 TOETSINGSKADER BESCHERMDE SOORTEN EN GEBIEDEN	13
2.1 Beschermingsregimes soorten	13
2.2 Natura 2000-gebieden	14
2.3 Houtopstanden	14
2.4 Natuurnetwerk Nederland	14
3 RESULTATEN VELD- EN BRONNENONDERZOEK	15
3.1 Gebiedsbeschrijving	15
3.2 Bronnenonderzoek	15
3.3 Functie van het plangebied voor beschermde soorten	16
3.4 Gebiedspotenties	17
4 EFFECTEN VAN DE INGREEP EN TE TREFFEN MAATREGELEN	19
4.1 Broedvogels (zonder jaarrond beschermd nest)	19
4.2 Vleermuizen	19
4.3 Algemeen voorkomende soorten	20
5 CONCLUSIE	21
6 LITERATUUR	23
BIJLAGE I WAARGENOMEN SOORTEN IN HET PLANGEBIED EN HUN BESCHERMINGSSTATUS	25
BIJLAGE II WETTELIJK KADER	27

Samenvatting

In opdracht van Waterschap Hunze en Aa's te Veendam, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing aan de Wet natuurbescherming uitgevoerd in verband met de voorgenomen werkzaamheden ten behoeve van de kadeversterking van de Pekel Aa, Rensel en het Winschoterdiep.

Het plangebied bestaat uit diverse watergangen en heeft een totale lengte van circa 15 kilometer (deelgebied Rensel en Winschoterdiep circa 4 km, deelgebied Pekel Aa circa 5,5 kilometer zuidzijde en 5,5 kilometer noordzijde). Er worden diverse kwel sloten gedempt rond de Pekel Aa en bij de Rensel. Bij de Pekel Aa zullen er nieuwe sloten naast de huidige sloten gegraven worden. Bij het Winschoterdiep zal de kade circa 50 cm ontgraven worden en van een kleilaag van dezelfde dikte worden voorzien. Hierbij moet rekening worden gehouden met beschermde soorten planten en dieren.

De Wet natuurbescherming heeft als doel het voor de lange termijn beschermen van biodiversiteit. Sommige handelingen en ontwikkelingen kunnen de natuur schaden en zijn daarom krachtens de wet verboden. Is dat het geval dan moet er ontheffing worden aangevraagd voor het overtreden van een verbodsbepaling. Koeman en Bijkerk bv heeft op basis van veldonderzoek (d.d. 11-05-2017) en bronnenonderzoek de effecten van deze ingreep onderzocht en beoordeeld of voor genoemd initiatief een ontheffing moet worden aangevraagd.

Bij uitvoering van de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels en vleermuizen. Indien de werkzaamheden met inachtneming van de in Hoofdstuk 4 genoemde maatregelen worden uitgevoerd wordt overtreding van verbodsbepalingen voorkomen en is een ontheffing van de Wet natuurbescherming niet nodig.

Indien niet aan genoemde maatregelen kan worden voldaan dient wel ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd

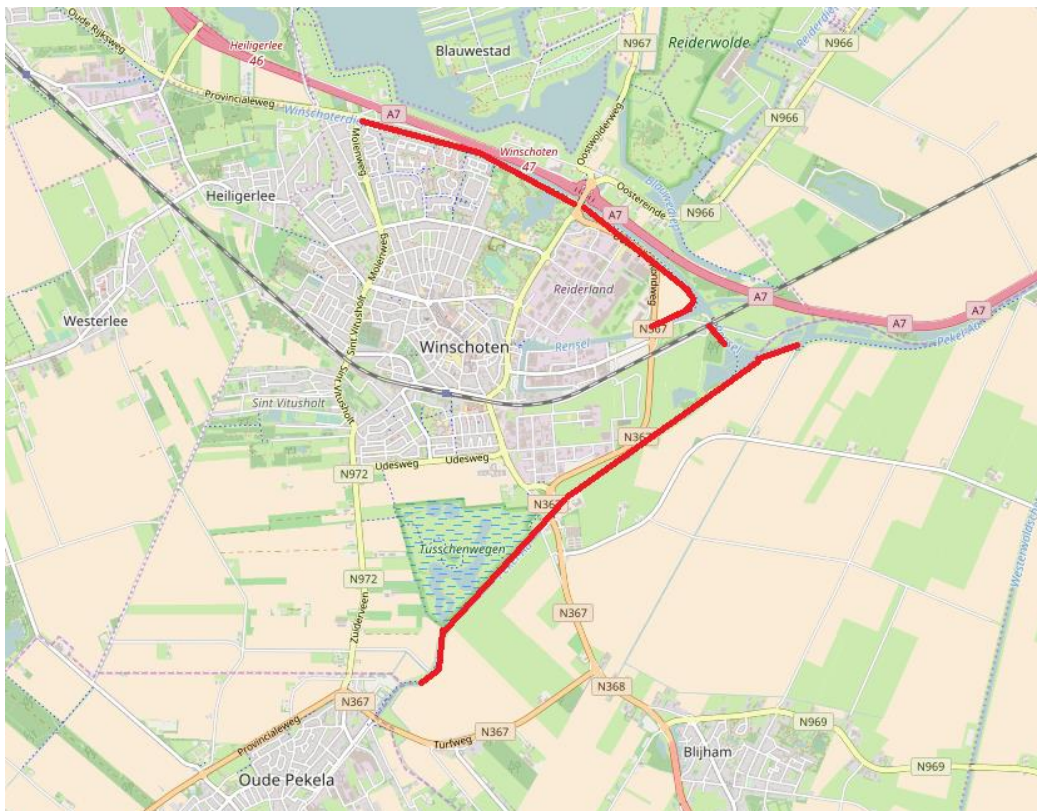
In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of gebieden die deel uitmaken van het NNN waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In opdracht van Waterschap Hunze en Aa's te Veendam, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing aan de Wet natuurbescherming uitgevoerd in verband met de voorgenomen werkzaamheden ten behoeve van de kadeversterking van de Pekel Aa, Rensel en het Winschoterdiep.

Het plangebied bestaat uit diverse watergangen en heeft een totale lengte van circa 15 kilometer (deelgebied Rensel en Winschoterdiep circa 4 km, deelgebied Pekel Aa circa 5,5 kilometer zuidzijde en 5,5 kilometer noordzijde). Er worden diverse kwel sloten gedempt rond de Pekel Aa en bij de Rensel. Bij de Pekel Aa zullen er nieuwe sloten naast de huidige sloten gegraven worden. Bij het Winschoterdiep zal de kade circa 50 cm ontgraven worden en van een kleilaag van dezelfde dikte worden voorzien.

Figuur 1 Topografische kaart met rood aangegeven het plangebied (bron: <http://www.openstreetmap.org>)

1.2 Doel

Doel van het onderzoek is het toetsen van de voorgenomen ingreep aan de Wet natuurbescherming (zie Bijlage II). Hiertoe is voor eventueel aanwezige beschermde soorten nagegaan of de voorgenomen ingreep naar verwachting leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen. Bij verwachte overtreding van verbodsbepalingen moet worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat ontheffing van de Wet natuurbescherming moet worden aangevraagd. Daarnaast is nagegaan of er eventuele negatieve effecten te verwachten zijn op beschermde natuurgebieden in de omgeving.

1.3 Opzet

Tijdens het veldbezoek op 11 mei 2017, is het hele plangebied onderzocht op geschiktheid voor en het voorkomen van alle voor de Wet natuurbescherming relevante planten- en diersoortgroepen. Het bestaan van beschermde natuurgebieden, Natura 2000-gebieden en gebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), in of rond het plangebied werd nagegaan bij het ministerie van Economische Zaken (EZ).

In dit rapport worden de resultaten van de quickscan beschreven. Hierbij worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied (en de directe omgeving) aanwezig en/of kunnen hier verwacht worden?
- Wat is het effect van de voorgenomen ingreep op de aanwezige beschermde soorten?
- Worden er verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden, en zo ja welke?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie en/of compensatie?
- Is nader onderzoek noodzakelijk?
- Moet er een ontheffing worden aangevraagd?

1.4 Verantwoording

De toetsing is een effectbepaling en -beoordeling op basis van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de voorgenomen ingreep. De toetsing is opgesteld op basis van het in 2017 uitgevoerde veldwerk, de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

Veldbezoek

Het plangebied is op 11 mei 2017 bezocht. Tijdens het veldbezoek is zoveel mogelijk informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken en *expert judgement* is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten. Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van een schepnet om een indicatie te krijgen van het voorkomen van vissen en amfibieën.

Bronnenonderzoek

Aanvullend op het veldbezoek heeft beperkt bronnenonderzoek plaatsgevonden. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen is de NDFF geraadpleegd.

2 Toetsingskader beschermde soorten en gebieden

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht geworden (Anonymus 2016). Deze wet vervangt drie wetten; de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. De bescherming van gebieden, diersoorten, plantensoorten en bossen wordt via deze wet geregeld.

De regels die toezien op bescherming van Natura 2000-gebieden (voorheen Nbwet) zijn opgenomen in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' van de Wet natuurbescherming. De verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde soorten (voorheen Ffwet) zijn in de Wet natuurbescherming opgenomen in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en beschreven per beschermingsregime (zie onder). De regels voor houtopstanden (voorheen Boswet) zijn beschreven in Hoofdstuk 4 van de wet.

In het voorliggende rapport toetsen we aan bepalingen voor beschermde soorten (Wnb: Hoofdstuk 3). Er is niet getoetst aan de bepalingen uit de hoofdstukken 2 en 4 van de wet. Hieronder is dit kort toegelicht.

2.1 Beschermingsregimes soorten

Bij de uitvoering van werkzaamheden moet rekening worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied. Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen.

De Wet natuurbescherming onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Wnb § 3.1),
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Wnb § 3.2) en
- Beschermingsregime andere soorten (Wnb § 3.3).

Met het in werking treden van de Wet natuurbescherming is het beschermingsregime voor een aantal soorten veranderd dan wel vervallen. Ook zijn een aantal soorten beschermd die dat voorheen niet waren. Voor soorten vallend onder 'Beschermingsregime andere soorten' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden (Wnb Art 3.10 lid 2a).

In dit rapport wordt onderscheid gemaakt in 'vogels', strikt beschermde soorten (Wnb §3.2) en 'andere soorten' (Wnb §3.3). Vogels en strikt beschermde soorten zijn Europees beschermd, de 'andere soorten' betreffen Nationaal beschermde soorten.

Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, is nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen voordat de ingreep wordt uitgevoerd (zie bijlage II).

2.2 Natura 2000-gebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied. In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen wettelijk beschermde gebieden waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben.

2.3 Houtopstanden

Met de ingreep worden geen houtopstanden gekapt. De regels ten aanzien van houtopstanden zijn dus niet van toepassing.

2.4 Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt op ruime afstand van het Natuurnetwerk Nederland. Directe effecten op de NNN zijn uit te sluiten en het toetsingskader van de NNN is niet van toepassing.

3 Resultaten veld- en bronnenonderzoek

3.1 Gebiedsbeschrijving

De kade langs het Winschoterdiep was ten tijde van het veldbezoek gemaaid ten westen van de Beersterbrug tot aan de volgende brug. Het oostelijke gedeelte was nog niet gemaaid en was erg ruig begroeid met onder meer veel Reuzenberenklauw. Het kanaal is geheel beschoeid. Aan de westkant betreft het een beschoeiing middels een stalen damwand en aan de oostkant middels schanskorven.

De te dempen kwelsloot bij Rensel stond ten tijde van het veldbezoek bijna helemaal droog. Er waren in het zuidelijke stuk nog enkele plassen in de watergang aanwezig. Het achterliggende gebied is in agrarisch gebruik.

De kwelsloten langs de Pekel Aa zijn veelal erg breed (zie Figuur 2) en hebben zeer steile oevers. Er is nauwelijks watervegetatie in de kwelsloot aanwezig. Daar waar kwelsloten aanwezig zijn, is het achterliggende land in agrarisch gebruik. Bij natuurgebied Tusschenweg en Zuiderwuppen zijn geen kwelsloten aanwezig.

Figuur 2 Links de te dempen kwelsloot langs het Pekel Aa. Rechts een Bruine kikker, welke is aangetroffen in het plangebied.

3.2 Bronnenonderzoek

De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geeft een eerste indruk van mogelijk aanwezige beschermde soorten binnen het plangebied en binnen de directe omgeving. Als zoekgebied is gekozen voor een gebied met een straal van circa 200 meter rondom het plangebied., waarbij gericht gezocht is naar alle beschermde en rode lijst soorten die de afgelopen 5 jaar zijn waargenomen, met uitzondering van vogels.

Er zijn vanuit de NDFF alleen waarneming bekend van vleermuizen, dit betreffen Europees beschermde soorten (artikel 3.5 Wet natuurbescherming) (Tabel 1).

Tabel 1 Rapportage NDFF (Geraadpleegd op 11 mei 2017) voor alle soortgroepen, met uitzondering van de soortgroep vogels; **WNB**: beschermingsstatus onder de Wet natuurbescherming, NL=Nationaal beschermde soort (artikel 3.10), EU=Europees beschermde soort (artikel 3.1 of 3.5); **Vrijstelling**: Hier is aangegeven of de soort via een provinciale verordening is vrijgesteld. GR=Groningen. **RL**: status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig, - = niet op Rode Lijst (EZ 2015);

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	WNB	Vrijstelling	RL
Zoogdieren				
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	EU	-	-
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	EU	-	6
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	EU	-	-
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	EU	-	-

3.3 Functie van het plangebied voor beschermde soorten

In onderstaande tekst is per soortgroep aangegeven welke beschermde soorten tijdens het veldbezoek op 11 mei 2017 zijn waargenomen of waarvan het zeer waarschijnlijk wordt geacht dat de soorten in het plangebied voorkomen.

Relevant voor het onderzoek aan het plangebied zijn vleermuizen, vogels, grondgebonden zoogdieren, dagvlinders, libellen, vissen, amfibieën en planten. Gesteld kan worden dat effecten op reptielen (nagenoeg) uitgesloten zijn. Binnen het plangebied ontbreekt geschikt leefgebied voor dergelijke soorten.

Vaatplanten

In het plangebied zijn bij het veldbezoek geen beschermde soorten planten aangetroffen. Geschikte groeiplaatsen zijn niet aanwezig. Uit het plangebied en zijn omgeving zijn ook geen waarnemingen van beschermde soorten planten bekend (NDFF 2017(i)). Het voorkomen van beschermde planten in het plangebied is op basis van het veldbezoek en verspreidingsgegevens uitgesloten.

Libellen

In het plangebied zijn bij het veldbezoek geen beschermde soorten libellen aangetroffen. Geschikte leefgebieden ontbreken. De meeste slootkanten zijn zeer steil en hebben een slecht ontwikkelde oevervegetatie. Tevens zijn er zeer weinig waterplanten aanwezig in de watergangen. Uit het plangebied en zijn omgeving zijn ook geen waarnemingen van beschermde soorten libellen bekend (NDFF 2017(i)). Het voorkomen van beschermde libellen in het plangebied is op basis van het veldbezoek en verspreidingsgegevens uitgesloten.

Dagvlinders

In het plangebied zijn bij het veldbezoek geen beschermde soorten dagvlinders aangetroffen. Geschikte leefgebieden ontbreken. De meeste slootkanten zijn zeer steil en hebben een slecht ontwikkelde oevervegetatie. Uit het plangebied en zijn omgeving zijn ook geen waarnemingen van beschermde soorten dagvlinders bekend (NDFF 2017(i)).

Het voorkomen van beschermde dagvlinders in het plangebied is op basis van het veldbezoek en verspreidingsgegevens uitgesloten.

Amfibieën

Tijdens het veldbezoek werd één Nationaal beschermde soort (artikel 3.10 Wet natuurbescherming) aangetroffen (zie Bijlage I). Het betreft de Bruine kikker (*Rana temporaria*). Op grond van de aangetroffen terreinkenmerken zijn hooguit enkele andere nationaal beschermde amfibieënsoorten in het plangebied te verwachten. Europees beschermde soorten worden hier niet verwacht.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn negen vogelsoorten aangetroffen. Huiszwaluw (*Delichon urbicum*) komt op de Nederlandse Rode Lijst voor als gevoelige soort, de overige soorten komen in Nederland algemeen voor (zie Bijlage I). Alle waargenomen soorten worden beschermd onder de Wet natuurbescherming (artikel 3.1; *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn*), zoals bijna alle in Nederland voorkomende vogelsoorten.

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek werden in het plangebied geen zoogdieren of sporen van zoogdieren aangetroffen. Waarschijnlijk zullen muizen en marterachtigen het terrein nog wel eens gebruiken als verblijfplaats of om te foerageren. Dit betreffen Nationaal beschermde soorten (artikel 3.10 Wet natuurbescherming). Op grond van de aangetroffen terreinkenmerken worden in het plangebied geen verblijfplaatsen van andere beschermde soorten verwacht. Wel is het waarschijnlijk dat enkele soorten vleermuizen van het plangebied gebruik maken als foerageergebied of als vliegroute. In de omgeving zijn ook diverse waarnemingen van verschillende vleermuissoorten bekend (Tabel 1).

Overige soortgroepen

Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat de huidige inrichting het plangebied ongeschikt maakt voor overige beschermde soorten.

3.4 Gebiedspotenties

Het plangebied heeft op dit moment voor geen enkele soort een zeer belangrijke waarde. Door de steile oevers en de nutriëntrijke condities zijn er beperkte mogelijkheden voor planten en dieren. De watergangen dienen wel als suboptimaal leef- en voortplantingsgebied voor kikkers, vissen en enkele libellensoorten. Deze watergangen zullen deels gedempt worden en opnieuw gegraven worden. Het is mogelijk om meerwaarde te creëren voor verschillende soortgroepen in deze nieuwe situatie.

Door het verflauwen van de oevers worden er veel betere kansen gecreëerd voor amfibieën en libellen. Dit vraagt echter wel om wat ruimte. Aangezien deze ruimte er mogelijk niet is, zou er gedacht kunnen worden om op meerdere plaatsen de oever een

klein stuk te verflauwen. De aanplant van nectarrijke kruiden of besdragende beplanting in enkele overhoekjes zou een goede stimulans zijn voor diverse insectensoorten en voor vogels.

.

4 Effecten van de ingreep en te treffen maatregelen

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten aangetroffen waarop de voorgenomen ingreep in meer of mindere mate gevolgen zal hebben, mits er volgens onderstaande richtlijnen gewerkt wordt.

4.1 Broedvogels (zonder jaarrond beschermd nest)

Effecten van de ingreep

Indien de werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd kan bij het verwijderen van opgaande beplanting verstoring van broedende vogels optreden of zelfs vernietiging van nesten en broedsels. In de Wet natuurbescherming wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval wordt geconstateerd valt deze binnen de broedperiode, ongeacht de datum. Vernietiging van nesten en broedsels is een overtreding van verbodsbepaling Art. 3.1, lid 2 van de Wnb. Om dit te voorkomen worden de volgende maatregelen aanbevolen.

Maatregelen

Wetsovertreding kan worden voorkomen door:

- De werkzaamheden niet plaats te laten vinden in de broedperiode; bomen, bosschages en/of overige structuren waar vogels kunnen broeden buiten het broedseizoen van de algemene broedvogelsoorten verwijderen. Het broedseizoen loopt globaal van maart tot en met augustus;
- Bomen en struiken te inspecteren op broedgevallen vlak voor de kap;
- Eventueel kan er voor worden gekozen om voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden en voorafgaand aan het broeden de opgaande vegetatie te verwijderen op de plekken waar ingrepen plaatsvinden, zodat deze onaantrekkelijk zijn voor vogels om er te broeden. Dit betekent dat de ingreeplocaties voor het verwijderen van de vegetatie op broedende vogels wordt gecontroleerd. Houdt er rekening mee dat de meeste vogels al in maart met de bouw van een nest beginnen.

4.2 Vleermuizen

Effecten van de ingreep

Het aantasten van foerageerplaatsen en migratieroutes van streng beschermde soorten is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaatsen elders, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Voor de vleermuizen is daar in dit geval geen sprake van. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig.

Maatregelen

Uitvoering van de werkzaamheden in de periode maart tot oktober heeft een verstrend effect op vleermuizen die het plangebied gebruiken als migratieroute of foerageergebied.

Geadviseerd wordt in deze periode alleen werkzaamheden overdag uit te voeren en geen gebruik te maken van kunstlicht.

4.3 Algemeen voorkomende soorten

Effecten van de ingreep

In het plangebied komen algemeen voorkomende soorten vissen en amfibieën voor. Bij het dempen van sloten kan, voor de aanwezige amfibieën en vissen voortplanting- en verblijfsbiotoop verloren gaan. De vissen zijn niet beschermd. De amfibieën betreffen Nationaal beschermde soorten (Art. 3.10 uit de Wnb), waarvoor de provincie Groningen een algemene vrijstelling heeft gegeven bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen. Wel dient rekening te worden gehouden met de Zorgplicht (Art. 1.11 van de Wnb).

Maatregelen

Aan de zorgplicht kan worden voldaan door de volgende maatregelen te nemen:

- Voer de werkzaamheden aan de sloten uit in de periode tussen augustus en oktober (of november als de watertemperatuur het toestaat); buiten de voorplanting- en overwinteringsperiode;
- Daarnaast wordt aanbevolen sloten vanuit één richting rustig te dempen en bij voorkeur te werken richting een open einde of aangrenzende sloot, zodat vissen en amfibieën kunnen vluchten naar aansluitende watergangen.

5 Conclusie

Bij uitvoering van de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels en vleermuizen. Indien de werkzaamheden met inachtneming van de in Hoofdstuk 4 genoemde maatregelen worden uitgevoerd wordt overtreding van verbodsbepalingen voorkomen en is een ontheffing van de Wet natuurbescherming niet nodig.

Indien niet aan genoemde maatregelen kan worden voldaan dient wel ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of gebieden die deel uitmaken van het NNN waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben.

De gegevens over de aanwezigheid van bovengenoemde (beschermde) soorten zijn houdbaar tot mei 2020. Indien de in dit rapport beschreven ingreep wijzigt dan wel wordt uitgevoerd na mei 2020 kan een actualisatie van het onderzoek nodig zijn.

6 Literatuur

Anonymus (2016) Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming). Staatsblad 34: 1-74.

EZ (2015) *Besluit van de Staatssecretaris van Economische Zaken ..., DGAN-PDJNG / 15129301, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna*. Staatscourant nr. 36471.

Websites

NDFD 2017(i) Nationale Databank Flora en Fauna Uitvoerportaal: <https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul>

Bijlage I Waargenomen soorten in het plangebied en hun beschermingsstatus

Alle vermelde soorten zijn waargenomen in het plangebied tijdens het veldbezoek op 11 mei 2017. WNB: beschermingsstatus onder de Wet natuurbescherming, NL=Nationaal beschermd soort (artikel 3.10), EU=Europees beschermd soort (artikel 3.1 of 3.5); Vrijstelling: Hier is aangegeven of de soort via een provinciale verordening is vrijgesteld, GR = Groningen; RL: status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig, - = niet op Rode Lijst (EZ 2015).

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	WNB	Vrijstelling	RL
Vaatplanten				
Duizendblad	<i>Achillea millefolium</i>	-	-	-
Fluitenkruid	<i>Anthriscus sylvestris</i>	-	-	-
Gewone smeerwortel	<i>Symphytum officinale</i>	-	-	-
Grote brandnetel	<i>Urtica dioica</i>	-	-	-
Grote egelskop	<i>Sparganium erectum</i>	-	-	-
Grote lisdodde	<i>Typha latifolia</i>	-	-	-
Grote vossenstaart	<i>Alopecurus pratensis</i>	-	-	-
Grote weegbree	<i>Plantago major major</i>	-	-	-
Hondsdrif	<i>Glechoma hederacea</i>	-	-	-
Koolzaad	<i>Brassica napus</i>	-	-	-
Kropaar	<i>Dactylis glomerata</i>	-	-	-
Madeliefje	<i>Bellis perennis</i>	-	-	-
Paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>	-	-	-
Pinksterbloem	<i>Cardamine pratensis</i>	-	-	-
Pitrus	<i>Juncus effusus</i>	-	-	-
Reuzenberenklauw	<i>Heracleum mantegazzianum</i>	-	-	-
Ridderzuring	<i>Rumex obtusifolius</i>	-	-	-
Riet	<i>Phragmites australis</i>	-	-	-
Rode klaver	<i>Trifolium pratense</i>	-	-	-
Schapezuring	<i>Rumex acetosella</i>	-	-	-
Scherpe boterbloem	<i>Ranunculus acris</i>	-	-	-
Smalle weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>	-	-	-
Speerdistel	<i>Cirsium vulgare</i>	-	-	-
Zevenblad	<i>Aegopodium podagraria</i>	-	-	-
Libellen en waterjuffers				
Juffer	<i>Zygoptera</i>	-	-	-
Vlinders				
Dagpauwoog	<i>Aglais io</i>	-	-	-
Witje	<i>Pieris</i>	-	-	-
Amfibieën				
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	NL	GR	-
Vissen				
Tiendoorlige stekelbaars	<i>Pungitius pungitius</i>	-	-	-
Vogels				
Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>	EU	-	-
Ekster	<i>Pica pica</i>	EU	-	-
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	EU	-	-
Huiszwaluw	<i>Delichon urbicum</i>	EU	-	7
Knobbelzwaan	<i>Cygnus olor</i>	EU	-	-

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	WNB	Vrijstelling	RL
Merel	<i>Turdus merula</i>	EU	-	-
Waterhoen	<i>Gallinula chloropus</i>	EU	-	-
Wilde eend	<i>Anas platyrhynchos</i>	EU	-	-
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	EU	-	-

Bijlage II Wettelijk kader

II.1 Inleiding

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (kortweg: Wnb) in werking. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Met de inwerkingtreding van de Wnb zijn de provincies het bevoegde gezag voor de ontheffing- en vergunningverlening voor plannen en projecten en voor het vaststellen van vrijstellingsregelingen. Bij provincie overschrijdende projecten is dit de minister van EZ.

Deze bijlage vat het wettelijk kader samen voor toetsing van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen. In paragraaf II.2 komen algemene bepalingen van de wet aan de orde. Gebiedsbescherming is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' en is hier samengevat in paragraaf II.3. De bescherming van soorten is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en in deze bijlage samengevat in paragraaf II.4. De bescherming van bomen en bos is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 4 Houtopstanden, hout en houtproducten'. Dit laatste hoofdstuk en andere onderdelen van de Wnb zoals jacht, schadebestrijding, overlastbestrijding, faunabeheer en omgang met exoten maken geen deel uit van deze bijlage.

II.2 Algemene bepalingen

Art 1.10 De Wet natuurbescherming is gericht op:

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies, en
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

Art 1.11 Zorgplicht:

Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. De zorg houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:

- a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
- b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
- c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Art 1.12 Gedeputeerde staten van de provincies dragen zorg voor:

- het nemen van de nodige maatregelen voor de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden in voldoende gevarieerdheid voor alle van nature in het wild levende vogelsoorten en planten en dieren en hun habitats van bijlagen II, IV en V bij de Habitatrichtlijn en habitattypen van bijlage I van de Habitatrichtlijn;
- het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende van nature in het wild voorkomende dier- en plantensoorten;
- de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland.

Gedeputeerde staten kunnen gebieden buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als 'bijzondere provinciale natuurgebieden' en 'bijzondere provinciale landschappen'.

II.3 Natura 2000-gebieden

De Wnb heeft tot doel het beschermen en in stand houden van Natura 2000-gebieden.

Relevante wettelijke bepalingen

De beoordeling van projecten en andere handelingen wordt geregeld in artikel 2.7 tot en met artikel 2.9. Aanwijzingsbesluiten geven de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van de leefgebieden voor vogels van de Vogelrichtlijn, de natuurlijke habitats en de habitats van soorten van de Habitatrichtlijn. De instandhoudingsmaatregelen zijn voor elk gebied beschreven in het beheerplan. Tevens beschrijft het beheerplan welke handelingen en ontwikkelingen in het gebied en daarbuiten het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Voor het uitvoeren van plannen of projecten kan GS de verplichting opleggen tot preventieve of herstelmaatregelen. Dit is niet van toepassing indien voor het plan of project een (omgevings)vergunning is verleend.

Beoordeling van plannen en projecten

Art. 2.7 Voor een plan dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie (in cumulatie) met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, is een **passende beoordeling** noodzakelijk.

Er is een **vergunning** nodig van GS voor projecten of andere handelingen die de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstrend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen. De bevoegdheid ten aanzien van de vergunningverlening ligt bij GS van de provincie waarin het project wordt uitgevoerd.

Er geldt een **uitzondering op de vergunningprocedure** op grond van de Wet natuurbescherming: als via een andere wettelijke bepaling een passende beoordeling verplicht is (bijvoorbeeld op grond van de Tracéwet of de Spoedwet wegverbreding) voor de besluitvorming.

Art. 2.9 Géén vergunning is nodig:

- Als het project of de handeling is opgenomen in een Natura 2000-beheerplan of in een vastgesteld programma voor Natura 2000-gebieden (zoals de PAS). Voorwaarde is dat 1) ten aanzien van het plan of het programma een passende beoordeling van projecten is uitgevoerd waaruit de zekerheid is verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten, en 2) dat het bestuursorgaan dat het plan of programma heeft vastgesteld, tevens bevoegd gezag is voor vergunningverlening of dat dit bestuursorgaan heeft ingestemd heeft met het plan of programma.
- Als het project of de handeling al bestond of bekend was op de referentiedatum 31 maart 2010 of later als het gebied later is aangewezen (ook wel bekend als bestaand gebruik).
- Als het project of de handeling behoort tot door PS bij verordening aangewezen categorieën van gevallen.

Toelichting op begrippen

Habitattoets

De habitattoets is de verzamelnaam van toetsingen van effecten van plannen en projecten op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. In beginsel worden de effecten van plannen en projecten op Natura 2000-gebieden 'passend beoordeeld'. Als er kans is op significant negatieve effecten en mitigerende maatregelen bij de beoordeling zijn betrokken wordt gesproken over een '**passende beoordeling**'. Om procedurele redenen kan er voor worden gekozen om een **oriëntatiefase** – soms ook wel '**voortoets**' genoemd – te doorlopen. De inhoudelijke studie is in de oriëntatiefase in grote lijnen identiek aan een passende beoordeling, echter mitigerende maatregelen zijn bij de oriëntatiefase niet bij de beoordeling betrokken. Als de conclusie is dat significante negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten en maatregelen nodig zijn om significant negatieve effecten met zekerheid te voorkomen, zal alsnog een passende beoordeling nodig zijn.

Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen zijn maatregelen ter voorkoming of beperking van het (mogelijke) effect van het project of andere handeling en deze maatregelen zijn onlosmakelijk verbonden zijn met een project / andere handelingen

Cumulatieve effecten

Voor de habitattoets geldt uitdrukkelijk dat voor elke activiteit onderzocht moet worden of er mogelijke significante effecten zijn als gevolg van de activiteit afzonderlijk *en* in

combinatie met andere plannen en projecten. In het laatste geval moeten de gezamenlijke ofwel cumulatieve effecten beoordeeld worden in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Het gaat daarbij om alle plannen en projecten die op bestuurlijk niveau zijn goedgekeurd en die nog niet (volledig) zijn gerealiseerd.

Significantie

Van significante effecten kan sprake zijn als ten gevolge van het plan of project realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. In de Leidraad bepaling Significantie is het begrip 'significante gevolgen' toegelicht.¹

Externe werking

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Programma Aanpak Stikstof

Op 1 juli 2015 is de Programma Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. Dit programma geeft met een gericht pakket van herstelmaatregelen enerzijds waarborgen voor behoud en herstel van stikstofgevoelige habitats en leefgebieden van soorten en biedt anderzijds ruimte voor nieuwe economische activiteiten. Voor projecten die vermeld zijn op een lijst met prioritaire projecten is op voorhand ruimte gereserveerd. Voor nieuwe projecten (niet-prioritair) geldt bij een toename van stikstofdepositie op een stikstof gevoelig habitat met thans al een overschrijding het volgende:

- Activiteiten met een stikstofdepositie vanaf 1 mol/ha/jaar zijn vergunningplichtig.
- Activiteiten met een stikstofdepositie onder 0,05 mol/ha/jaar zijn niet vergunningplichtig.
- Voor activiteiten met een stikstofdepositie tussen 0,05 mol/ha/jaar – 1 mol/ha/jaar moet voor het Natura 2000-gebied worden nagegaan wat de actuele geldende grenswaarde is. Bij 95% uitgegeven depositieruimte wordt de grenswaarde verlaagd naar 0,05 mol/ha/jaar; dan is dus een vergunning nodig bij een stikstofdepositie hoger dan 0,05 mol/ha/jaar (anders bij 1 mol/ha/jaar)

De omvang van de stikstofdepositie als gevolg van een project moet worden vastgesteld aan de hand van het rekenmodel AERIUS Calculator.

¹ Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. Publicatie Steunpunt Natura 2000, versie 27 mei 2010.

II.4 Soorten

Verbodsbepalingen

De Wnb onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes met elk hun eigen verbodsbepalingen:

Art. 3.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (VR)

Het is verboden in het wild levende vogels (VR artikel 1):

- lid 1. opzettelijk te doden of te vangen;
- lid 2. opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen of nesten van vogels weg te nemen;
- lid 3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
- lid 4. vogels opzettelijk te storen;
- lid 5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten vogels die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd². Voor andere soorten geldt dat de nesten alleen beschermd zijn wanneer zij (in het broedseizoen) in gebruik zijn.

Art. 3.5 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (HR)

Het is verboden:

- lid 1. in het wild levende **dieren** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage II, VvBonn Bijlage I) in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen;
- lid 2. dieren, als bedoeld in het eerste lid, opzettelijk te verstoren.
- lid 3. eieren van dieren, als bedoeld in het eerste lid, in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- lid 4. de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren, als bedoeld in het eerste lid, te beschadigen of te vernielen.
- lid 5. **Planten** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage I) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Art. 3.10 Beschermingsregime andere soorten

Lid 1) Onverminderd artikel 3.5, lid 1, 4 en 5, is het verboden:

- onderdeel a. in het wild levende **zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers** van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij de Wet natuurbescherming, opzettelijk te doden of te vangen;
- onderdeel b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;

² Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

onderdeel c. **planten** genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij de Wet natuurbescherming, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Ontheffingen en vrijstellingen (zie ook Figuur 3)

Gedeputeerde staten kunnen een ontheffing verlenen van verboden die gelden voor Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Art 3.3), Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Art 3.8) en Beschermingsregime andere soorten (Art 3.10 lid 2). Provinciale staten en de Minister kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden (Art 3.3, Art 3.8)

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

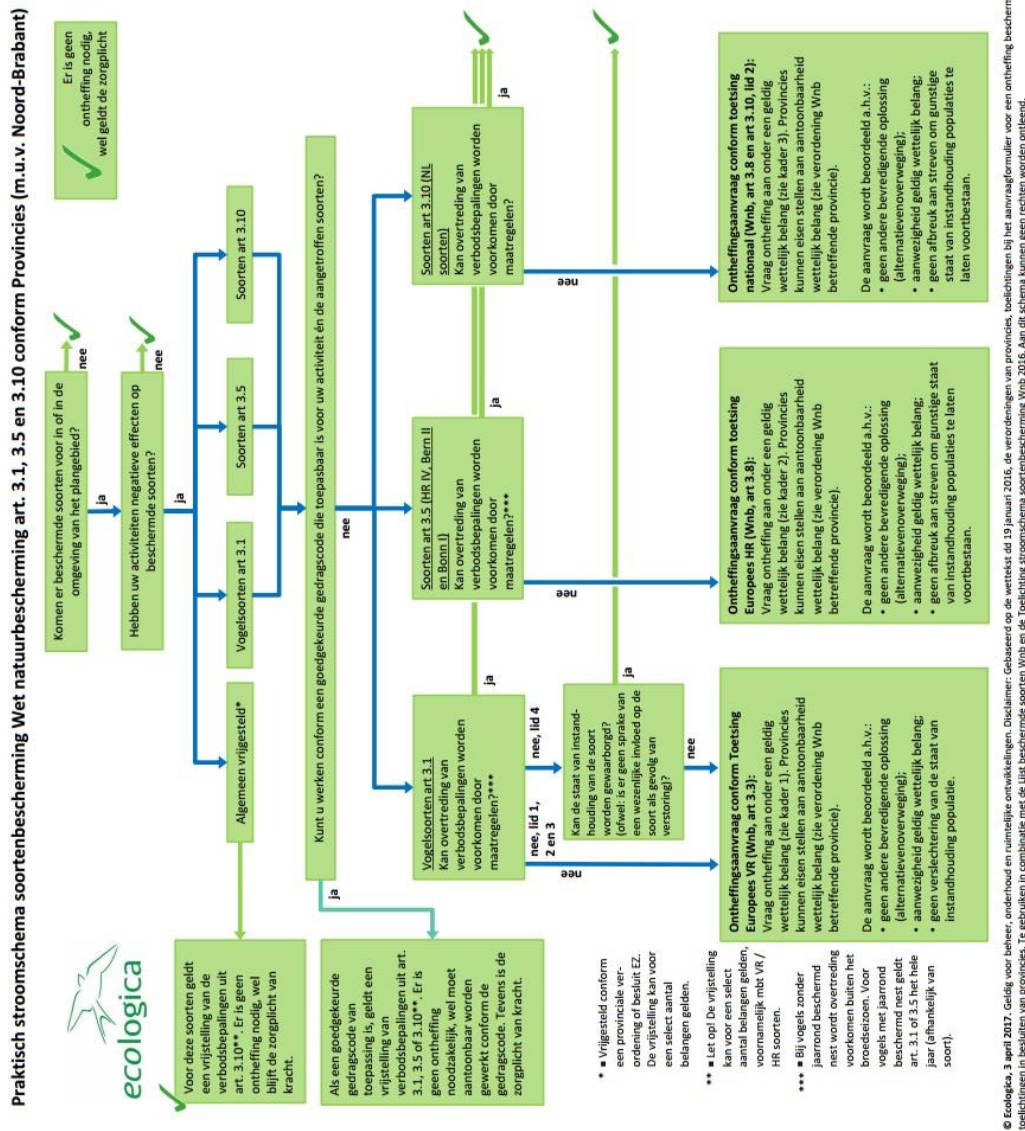
- er bestaat geen andere bevredigende oplossing,
- er is voldaan aan een in Art 3.3 dan wel Art 3.8 genoemd belang,
- er is geen sprake van een verslechtering van de (gunstige) staat van instandhouding (Svl) van de desbetreffende soort.

Aan een ontheffing kunnen voorwaarden worden gesteld om schade te beperken of te compenseren zodat er geen afbreuk wordt gedaan aan de Svl.

Art 3.3, Art 3.8 De verboden voor zijn niet van toepassing op handelingen ten behoeve van instandhoudingsmaatregelen en handelingen in het kader van een Natura 2000-beheerplan of een vastgesteld programma (zoals bijvoorbeeld de PAS).

Art. 3.10 Voor soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de **ruimtelijke inrichting of ontwikkeling** van gebieden en **bestendig beheer of onderhoud**.

Art. 3.31 De hierboven genoemde verboden onder de drie beschermingsregimes zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde **gedragscode** en die plaatsvinden in het kader van bestendig beheer of onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Figuur 3 Stroomschema soortenbescherming Wet Natuurbescherming art. 3.1, 3.5 en 3.10